

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foia Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an; Pentru țărani, preoți, învățători, mici meseriași și mici negustori: „Libertatea” cu „Foia Interesantă” și „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abona și deosebit: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.

Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 150 Lei pe an. — Pentru America 200 Lei (1 dollar) pe an, trimiși prin cec de bancă foii la Orăștie.

Redacția în Orăștie (Trans.) | Foile pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOȘU | Apare în fiecare Joi | Administrația în Orăștie Trans.)

O vedere limpede.

— Și un glas hotărât. —

În Șiria (jud. Arad), s'a așezat un avocat tiner, dl. Dr. Ionel Bârsan. Când cu Procesul cel mare al Studenților, în 29 Martie, d-sa a alergat din Șiria la București, spre a se înșirui printre apărătorii tinerilor luptători naționali. Mergând lucrurile cum se știe că au mers, că din 22 apărători, abia au ajuns 11 la cuvânt, fiecare abia jumătate ori și numai un sfert de clas, dl. Dr. Bârsan n'a ajuns nici d-sa la cuvânt.

La cel de-al doilea Proces studențesc (Moșa și Viad), d-sa ne-a scris că ar merge bucuros de nou, dacă ar fi asigurat că ajunge macar acum la cuvânt. Aflând că vor fi și acum foarte mulți apărători, d-sa ne scrie:

„...Dacă, neavând nădejde că voi ajunge la cuvânt, nu mă voi duce, — asta nu va fi spre scăderea apărării, în care se vor rosti cei mai însuflați și renumiți iuriști (cunoscători de drept).

Adevărul luptei pe care o duc acești tineri, e atât de izbitor și răpitor, încât el însuși va rosti cea mai reușită apărare, pentru nevinovăția lor.

Ori-cât de amorțit somn ar dormi neamul românesc, e peste putință ca simțul său de apărare a ființei sale, primejdii azi de paraziții (gângăniile nemernice ce trăesc pe trupul altor ființe muncitoare) de pretutindenea, — acel simț să nu deosebească fapta învinuită, de faptele vrednice de osândă.

Nădăjduesc că cel mai apropiat viitor, va dicta (porunci) pentru interesul mai înalt de păstrare a ființei naționale, adevărat iureș contra Jidanilor, pentru-că măsurile legale n'au venit la timp!

Suntem atât de părăsiți în voia destrămării, încât numai prin nedreptate vom putea repara dreptatea neamului românesc!

Căci totuși este prea mult, ca să ceară ploșnițele pardon (iertare) și să ceară scutul legii, când — ne-au scos de sub acoperiș!

Coperișul nostru este astăzi ceriul, și legea noastră este natura, care nu cunoaște umanitarismul (îngăduința cu toată

lumea) decât până unde o cere păstrarea de sine!

Iacă un cuvânt răspicat, așa cum ar trebui să-l grăiască toți cărturarilor și mai ales bărbații nostri cunoscători de lege, — de „legea” care nu se ține pentru noi, și față de care neținerere, trebuie să vorbim și să pășim așa cum spune mai sus înimosul domn avocat Dr. Bârsan din Șiria.

Din viața Partidelor.

„Partidul Național” ține în 30 Nov. o mare adunare populară în Brașov, la care au promis (făgăduit) a veni și vorbi dl. Iuliu Maniu, Dr. Alex. Vaida și alții dintre conducătorii partidului.

Adunarea e privită cu luare aminte, căci din cele ce se vor spune acolo, se va înțelege, de s'a făcut pace în partid, ori e încă primejdie de o desbinare.

— Partidul averescan va ține la 19-20-21 Decembre (în ajun de Crăciun) mare adunare la București.

Monumentul M. S. Regelui la Oradea-Mare.

Vineri 21 Nov. Oradea-Mare a avut sărbătoare națională însemnată: în această zi s'a desvilit pe plața Orăștiei, un frumos Monument, înălțat întru cinstea măritului nostru Rege Ferdinand I. sub a cărui Domnie armatele române au împlinit hotarul țării dela Predeal și Brașov, până la Oradea-Mare și dincolo de ea!

Gândul de a ridica statule Regelui Ferdinand încă fiind în viață, a fost a d-lui General Moșoiu, de pe când era comandant al oștilor apărătoare a hotarelor la Apus, acolo la Oradea.

Monumentul e destul de frumos. Înfațesează pe M. S. Regele călare pe un cal volnic, având în mână dreaptă „buzduganul”, semnul de luptători al vechilor Domni ai Țării.

Pe de laturile fundamentului (pedestalului) pe care e ridicat monumentul, sunt table cu figuri din războiul dat la acele hotare, pentru izgonirea armii maghiare. Una din aceste icoane, vărsate în bronz, arată pe M. S. Regina, în clipa când a mers însași până la Tisa, să vadă biruitoarele oștiri și să le aducă cuvinte de laudă și să

le încununee! E pe marginea Tisel, și Generalul Moșoiu, îi arată Reginei cum trec oștile peste Tisa, izgonind pe Maghiari și deschizându-și drum larg — spre Budapesta!

A fost de față la Sărbări M. S. Regina și Principele de Coroană Carol și 8 Miniștri, în frunte cu întâiul Ministru, — apoi Episcopul Clorogariu al Orăștiei, Episcopul Frențiu și cel catolic și reformist, mulți senatori și deputați, — și lume multă din tot ținutul. Ci-că au fost peste 20.000 de oameni. S'au rostit vorbiri frumoase, de Episcopul Clorogariu, de Întâiul Ministru Brătianu, de Generalul Moșoiu și de alții, atât în fața monumentului, cât și la banchet (masa sărbătorească), slăvind faptele armatei române și a celui mai înalt și fericit comandant al lor, Regele.

A fost o frumoasă prăznuire a vitejiei românești, și o dovadă, că faptele mari din război, nu se uită, urmașii se închină lor și slăvesc pe cei ce le-au îndeplinit.

De prin foi.

— Lucruri vrednice de știut —

Fiindcă cetitorii noștri țărani, nu ajung a vedea multe foi, ci se mărginesc a citi una, pe care o țin la casa lor ca sfetnic sufletesc, — la acest loc le vom arăta ce am aflat prin alte foi, ca lucruri vrednice a fi cunoscute și de cetitorii noștri. Vom arăta ce aflăm mai bun și mai sănătos ca gândire și simțire românească prin alte foi, — și numai uneori vom arăta și ce am aflat urât și rău, ca să vadă cetitorii și izvoarele de răutate și de stricăre sufletescă, pe lângă cele de lumină și sănătate.

Mai ales din două gazete vom aduce spicuri, din „Țara Noastră”, revista foarte îngrijită a dlui Octavian Goga, care dela începutul mișcărilor mai dârze ale studenției naționale, a pășit întru apărarea acestor mișcări cu suflet sănătos; — apoi din noua revistă „Acțiunea Românească” a dlui profesor universitar I. C. Cătuneanu, Dr. I. Hațieganu și soșii, încunjuși de cei mai buni tineri universitari și de sprîjinitorii societății patriotice și creștine „Acțiunea Românească”. Avem și alte foi și gazete cu același suflet sănătos, ca „Robia Modernă” dela Craiova, „Apărarea Națională” din București, „Lumea și Țara” la Cluj, și până la împuşcarea lui Manciu aveam la Iași, ca purtătoare de steag printre aceste foi „Unirea” dlui A. C. Cuza, care să nădăjduim

că va începe să apară de nou. Vom spicui pe rând din toate.

Din „Acțiunea Rom.”

Despre numărul 1. al acestei mult promițătoare reviste, am vorbit în numărul nostru 46. În numărul 2 al ei (dela 15 Nov.), aflăm articolul tot așa de hotărât, plin de duh năzuitor și inimă luptătoare pentru fericirea neamului nostru în țara lui, — fericire pe care și „Acțiunea Românească” o crede cu putință numai după ce vajnicul nostru dușman din lăuntru, J. do-vimea cea bogată și viclenă, va fi scăzută în puterea și înțurirea ei, ba înlăturată de pe câmpul de luptă și de muncă al neamului. Iată ce se spune în câțiva din articlul „Acțiunea Românească”:

În articolul de frunte, Redacția se plânge că guvernul prin deregătorii săi, a oprit un șir de conferențe (vorbiri bine cercetate și luminate cu lumina științei) pe care societatea „Acțiunea Românească” voia să le înceapă la 30 Octombrie și să le urmeze peste iarnă atât în Cluj și în comunele din jurul Clujului, cât și prin felurite orașe ale țării. Cea dintâi conferență era s'o țină dl profosor I. C. Cătuneanu, despre „presă” (despre foi), — apoi urmau: despre „întinerire”; despre ideea națională și curentele politice; despre ființa de sine a naționalității noastre; democrația cea falsă (minci-noasă) românească; despre sifilis (boalele lumești) ca primejdie națională; despre spirit (alcool) ca dușman al poporului, despre igiena (îngrijirea sănătății) naționale!

Și aceste întrebări nevinovate, ba foarte folositoare, au fost oprite de guvern de a fi puse sub cercetare și luminate de știința profesorilor universitari și a altor învățați ai neamului, cari le cunosc temeinic.

Și Redacția revistei se miră că au putut fi oprite. Și n'ar avea de ce se mira. Doar ochiul de polițist al guvernului, pus, durere, să apere pe Jidanii de Români, nu pe Români de Jidani, — a înțeles ce voiau bunii patrioți dela „Acțiunea Românească” să lămurească prin acele „conferențe”. Ei aveau să arate, că: „presă” (gazetă) românească, numai atunci va fi vrednică de numele său, când va fi cu adevărat românească, curat românească și neînfricat românească, — nu cum sunt azi cele multe gazete: tremurând de frica Jidanilor și vorbind numai pe șoptite de ei, pe când cele jidovești nu tremură de frica Românilor!... — ar fi arătat mai departe că sub „întinerirea” de care era să vorbească, înțelege întinerirea sufletească a neamului, care

să aibă curajul de a-și cuceri locul ce i-se cuvine în țara lui, așa cum o cere azi tinerimea cea bună națională. Sufletul acestei tinerimi să iee locul sufletelor noastre cam „îmbătrânite“, gârbovite, plecate înainte obraznicilor streini cari ni se suie în cap aci la noi acasă, — și ar mai fi arătat acele conferințe, că ideea națională trebuie să stăpânească în viitor curentele politice; — ar fi tras vâul de pe minciuna cu „democrația“ propoveduită azi de cei ce vor numai tulburarea între popor și fruntașii săi, ca să fie națiunea noastră slabă; — ar fi arătat că sifilisul (boalele de sânge) sunt o primejdie negrăit de mare pentru sănătatea neamului și această boală rea, nu trebuie s'o încredințeze poporul nostru doctorilor *Jidani*, că acela n'au inimă s'o vindece, ci, dorindu-ne perirea, te lasă în știrea domnului s'o porți până te potopești, și ar fi arătat prin asta cât de dreaptă e cererea tinerimei noastre, ca să ni se dea mulți-mulți *doctori români*, cari să albă dragoste și inimă pentru poporul nostru!, — tot așa ar fi arătat acele conferințe, că de ce alcoolul (spiritul) ne face rău și de ce aproape toți crâșmarii sunt *Jidani*, căci prin crâșmă pot ei bolnăvi mai bine poporul, cu ale lor bătăi otrăvite, pe care un crâșmar creștin și cinstit, nu le-ar da; — și altele.

Acele conferințe erau de mare folos, dar *idau în carne vie* în moravurile *Jidanilor*, și aceștia tipau (zburau) de asurzeau guvernul... Iaca de ce guvernul le-a oprit, căci bine a înțeles el rostul lor! Să nădăjduim că cei ce erau să le rostescă, le vor scrie și tipări în revista „Acțiunea Românească“.

Despre celelalte în alt număr.

Pașapoartele...

Vai de cei-ce le-au dat și de cei-ce le-au primit!..

Ies la iveală lucruri tot mai urâte, unele dureroase. Iată ce e mai nou:

Măndruful domn Franasovici, locțiitorul dlui I. Brătianu la 1/2 din Ministeriul de Interne, ginerele generalului Văitoianu, — s'a dovedit că era amestecat gros în zosul pașapoartelor, știa tot ce se face cu ele — la dorința socrului, — și acum bunu-i Dumnezeu de scapă să nu fie și el arestat...

Dar iese la iveală ceva și mai frumos: Treaba liberării de pașapoarte a trecut, dela o vreme, dela Ministeriul de Interne, la cel de Industrie-Comerț (să se mai unghă și cei de acolo pe degete din miera ce o lasă acelea pe urma lor!..)

— Strâns nițel cu Jușa, ministrul Industriei Chirculescu, a spus în față Adunării Deputaților, că el a dat, ce-i drept, vre o 50 de pașapoarte, tot pe cereri de ale deputaților și senatorilor, cari au întreprins pentru ele, — dar nu știa că aceia primeau bani ca să intră la ministeriu...

Auzi, auzi, ce lucru aveau domni deputați!.. Să scoată pașapoarte, de prin ministere, pentru oameni, cari altfel nu ar fi căpătat.

Dar de ce nu se spune numele lor în parlament, să-i știe lumea?!

— Alt năcaz. Mulți neastâmpărați, doritori de a merge la America, știind că conzorii americani nu pun pe pașapoarte sigiliul de

involve a trecerii în aceea țară, — și-au zis: Mergem în alte hotare, în țările vecine cu America, cum sunt Canada (engleză), Cuba, și altele, și de aici ne strecurăm apoi, la priel bun, în America.

Zis și făcut. Mulți au trecut așa, din aceste țări vecine, în America.

Dar acum iaca ce spune guvernul american: Eu am dat voie să intre în țara mea numai un anumit număr de streini din fiecare stat. Din state mai mari, de pildă câte 5000-8000 de inși, din statele mai mici 3-4000 într'un an.

Vămile noastre au purtat grije ca mai mulți să nu treacă. Acum aflăm că din unele state s'au furisat totuși de două-ori pe-atâta, ori și de trei ori.

Acum ne punem și-l numărăm pe toți, după neam. Ci, ce aflăm că au venit mai mult, peste numărul învleit de noi:

Pe aceștia pe toți îi dăm afară din America!

Acum se face alegerea lor. După asta să vezi lacrimi și jale! Unii au murit prin Cuba, de sărăcie, alții prin alte țări, prin Australia. Și acum îi mai dă și afară din țară!

Unele — altele.

Serpii, ținuți la sân...

România a primit în armată și ofițeri ruși de fel din Basarabia, foști în armata rusă, ca și germani din Bucovina și sași din Ardeal, fești în armata austro-ungară, ba și ofițeri foști la honvezii unguri, — iar Români din toate aceste provincii (părți de țară).

Românii trecuți din acele armate în armata română, își fac, în chip firesc, slujba cu credință. — și unii dintre celalalți, dar mulți din cel streini, intrați în armata română, nu pot nici acum iubi țara și armata ei, — și au dat prea dese dovezi că au primit uniforma românească, numai ca să aibă o bucată de pâine, dar binele ce-l vreau ei țării, să nu îl dea Dumnezeu...

Ca pildă e complotul (urzirea unor planuri dușmane) unui număr de ofițeri ruși din Basarabia, cum și ofițeri sași din Ardeal, și ofițeri germani din Bucovina, — cari au fost prinși mai în primăvară și duși la București. Nevasta unui ofițer soția, căpitanului Ciainovski, mergând la București și aflând că soțul său e prins, și știind că va fi rău de el, s'a aruncat dela rândul al 4-lea al unei case din București, și a murit pe loc.

Acum în 28 Nov. vine la dezbateri naștea Curții Marțiale (tribunalului militar) din București, acest proces de spionajiu făcut în folosul unui stat strein. Cu căpitanul rus împreună mai sunt chemați în judecată 50 de inși ca părtași ori știutori de păcătosul plan. Printre ei se află căpitanul de rezervă neamț din Bucovina Richard Wolff, ajutat de contele (german) Egon von Wilemann, de Emil von Esklewitz, Oskar Singer care purta numele fals de Rădulescu și se dădea de student..., apoi Căpitanul sas Walter Widmann din Ardeal, căpitanul Iullus Kapel, studentul Wilhelm Gasbeth și Iohan Kopony, — Brașoveni. Printre complotiștii basarabeni, sunt și 5 femei, câteva din ele studente ruse la Viena.

Va fi un proces mare și care

va vărsa un viu val de lumină asupra „credinței“ nollor cetățeni ai țării, chiar și atunci când unii din ei joară „credința“ Regelui și poartă uniforme de ofițeri!

Vom aduce amănunte.

Pentru studenții închiși la „Galata“.

Din Lupeni (jud. Huedoarei) primim o scrisoare dela d. Danil Stanciu (Jela Casina Română) cu 300 Lei, spunându-ne următoarele:

„Ca cetitor al gazetei *Dvoastre*, aflând cele ce le scriu de nou studenți închiși la „Galata“, am vorbit mai multor Români ce vin la Casina despre ei și îndată s'au hotărât a da-ru de bună voie, care după puterea lui, pentru ajutoarea acestor tineri la cari ne e toată nădejdea!“

Au dăruit: D. Stanciu 90 Lei, Avram Dărăbanț 25 lei, I. Medrea 20 l., Eman. David 20 l., Sim. Nicoară 20 l., Iul. Borza 20 l., Mih. Morariu 20 lei, Candia Stoica 20 l., Ioan Botoșan 20 l., Al. Drăgan 10 l., Serafim Circu 10 l., iar câte 5 lei: Petru Circu, Vas Chib. I. Hogman, Pav. Mizarăș și Man. Siolca, — de tot 300 Lei

Șerban Lupeni, Rășinari (j. Sibiu) 100 lei, Petru Mitrea din Rășinari, 100 l., Radu Spudercă din Orăștie, 100 l., dna Leontina Munteanu Iellnick Orăștie, 100 l., Frații Ioan și Dumitru Ivan, Selște Nr. 1312 (j. Sibiu) 40 lei, scriind: „Din cât putem și noi, trimțem a est mic ajutor dragilor noștri tineri studenți cari și-au luat sarcina liberării poporului român din ghiarele dușmanilor, mai ales ai Evreilor!“

— Nistor Lazici, supraveghetor la fucularul statului în Ghelar (j. Huedoara) 30 Lei

Suma de azi: Lei 470—
Suma din nr. trecut: Lei 2463—
De tot la „Libertatea“: Lei 2933—

Din cari s'au trimis 3000 lei doșoarei Elvira Ionescu, studentă medicinistă în Iași, o bună pretină și zeloasă purtătoare de grijă a tinerilor arestați. Iudată ce se adună câte 500, câte 1'00 lei, se trimț și doșoara Ionescu îi duce lor sau le cumpără hrană ce ei îi arată că le lipsesc.

— *Gârneață bolnav*. Cu multă părere de rău aflăm, că studentul Iile Gârneață, unul din cei 4 închiși pe nedrept la Galata, s'a bolnavit în temniță și a trebuit dus la spital... Când vom afla despre toți același lucru trist?, dorim, se vede, de ministrul Mărzescu, cel-cel îi ține în acea temniță păcătoasă, nesănuțoasă, cu pământ de pământ bătucit, umedă, fostă demult arest militar. Pentru militari s'a zidit arest nou, sănătos, iar în acesta vechiu și prost, duc pe studenți, ca să-i prăpădească!

O socoteală greșită

de-a speria, prin noua lege, și pe studenți.

Ministrul Mărzescu, în dorința lui de ale înfrânge pornirile prea inimoase a tinerimei, și a celor cetățeni cari sunt cu studenții și spun că nu vor mai suferi în tăcere abuzurile (voinicile încălcătoare de lege și de drept) a celor de sus, — căci dela acela pornesc toate relele în țară la noi!, — a făcut acum o lege nouă, prin care spune, că ori-ce înțelegere tainică („complot“) împotriva „ordinii publice“ sau a unor persoane în slujba țării, o socotește crimă ordinară (fărădelegă de rând, urată) și nu o mai dă în judecarea Curților cu jurați, unde inima judecă întâi și mai presus de slova legii, — ci

le trimite înaintea tribunalului, care trebuie să se țină de litera legii, și să dea pedeapsă strașnică chiar și atunci, când inima în judecător poate plânge, văzând ce suflet bun pentru neam și țară, e în cel pe care îi izbește cu oșanda sa...

Ca sperietoare pentru suflete jumătate viteze, legea asta își va ajuge scopul. Pentru sufletele de eroi, însă, ea va duce tot atât de puțin la scop, ca și cum nu ar fi. Când neamul e primejduit în viitorul lui, precum e primejduit neamul nostru românesc în țara lui din partea *Jidanilor*, — oamenii cu adevărată și mare iubire de neam, nu se vor uita la aceea, că-i ameninți cu 2-5 ani de temniță!.. Când se hotărăsc la lupta pentru izbăvirea neamului lor, ei sunt gata și la moarte, — nu pot dar să se sperie de suferința temniței.

Greșala pe care guvernul o face prin noua sa lege, e însă din alt punct de vedere, foarte mare: Când oala a început a ferbe și a scoate abori, cari se revoltă în contra închiderii lor în vasul în care apa a stat liniștită, până n'a silit'o focul să se învobureze — de puț tu capac acum pe oală, faci o prostie! Cu cât vei cerca să închiși acel abori, cu atât ei vor apăsa mai tare asupra capacului, și de nu l'or putea înlătura, ca să lasă la liber, — *sparg oala*, și — tot les! Ca să nu-ți pleznească oala, trebuie să înlături pricina care face să se nască aborii: să stingi focul, ca să se stămpere apa înferbântată de el.

Așa-i și cu mișcarea tinerimei de azi: Focul arde sub vatra mare al neamului nostru pașnic: e focul nemulțumirii pentru jaful ce facevrii cu noi și pentru asaltul ce el îl dau să ne înlătore și dela conducerea țării și din toate ramurile de muncă ale vieții de obște îns tat.

Tinerimea noastră și mișcările ei, sunt aborii ce ies din oala înferbântată a neamului, arsă de focul evreesc potopitor. Noua lege a guvernului vrea să fie capacul, care să închiadă aborii, fără a stinge focul, — fără a înlătura pricina nemulțumirilor!

Și asta e o măsură greșită, falsă! Ba *primejdioasă!* Primejdioasă, pentru-că dă naștere tocmai la aceea ce vrea să oprească: la sporirea înțelegerilor cât mai tainice, cât mai ascunse, cari să izbucnescă în fapte cu atât mai răsunătoare, cu cât primejdia pedepșirei lor aspre, e mai mare.

Noua lege poate da naștere la curente foarte aproape de cele anarhiste. — ceea-ce nu poate dormimenea țării noastre, care are nevoie de pace.

Ne-am spus părerea, am arătat ce ne spune inima îngrijată de viitorul neamului și al țării, — deși suntem dinainte încredințați, că domnii cei „sus puși“ (prea sus), nu o să audă glasul nostru și chiar auzindu-l, nici o luare aminte nu o să-i dea. Nu e în obiceiul lor a se pleca și a auzi și glasurile celor mai de jos. Că de le-ai auzi, multe nu le-ar face cum le fac. Studențimea zilelor noastre, care își cere zile mai bune, viață mai românească în Țara românească, — nu poate fi sugrumată prin măsură ca cele ce se iau în noua lege alui Mărzescu, ci prin ascultarea cererilor lor drepte și împlinirea acelor, ori macar pregătirea lucrurilor așa fel, ca acelea mână să se împlinească! Nu pentru binele tinerimii, ci pentru binele țării însăși, a neamului românesc!

Pacea — pe picioare slabe.

Intre Anglia și Egipt

s'a iscat încordare mare. Trimisul englez Sir Stak, a fost omorât în Cairo, ca o demonstrație a egiptenilor doritori de neatârnamare față de Anglia. De aci încordare așa de mare în Anglia, încât Anglia a pornit mai multe vase de război spre Egipt și trupe din Malta, dacă guvernul lui Zagiul Pașa nu va împlinea tot ce cere guvernul englez, ca pedeapsă pentru acel omor.

*

În dieta din Pesta a făcut chiar un deputat ungar descoperirea, că „ebredistii” au pregătit o răscoală înarmată contra României și s'au înțeles, că dacă Rusia va ataca România, ei, ungurii, să năvălească în România. Doar că totul s'a dovedit o sfortare neputincioasă, de care nu s'a ales nimic. Gândurile lor însă, s'au dat pe față. Ceea-ce de altfel știam demult.

URĂTA TRUFIE

Papa a respins „Concordatul” chibzuit de guvernul României.

Cetitorii nostri au auzit încă de „Concordat.” El e un fel de Contract de înțelegere între conducerea Bisericii papistașe dela Roma, cu Statele în care are credincioși în număr mai de seamă. Prin Concordat, Papa, ca patriarh al acestei biserici, caută să se înțeleagă cu guvernele țărilor în cari are credincioși, păstrându-și el mai multe drepturi de supraveghere asupra acelor, de cum au Capii altor biserici asupra credincioșilor lor. El vrea, ca, de pildă, pe Episcopi să-i numească singur, pe cine vrea, — fără mulă întrebare a guvernului țării, că-l place ori nu de el. Papa socoate tot pământul ca o singură „țară” a lui, din punct de vedere al cârmuirii bisericestii, vrea să-și poată trimite Episcopii de colo colo, din țară 'n țară, cum își trimite Regele ofițerii săi în țara lui; nu Episcop din Germania ori Ungaria să-l poată trimite în România, iar acel Episcop să și poată aduce preoți și călugări din ori-ce țară, fără privire la aceea, că i place ori nu ocârmuirii și poporului țării, că pe cine aduce el.

Cam așa a fost până acum. În vechea Românie, Arhiepiscop catolic e un neamț din Germania, foarte îngâmfat și trufaș, desprețuitor al Țării și al neamului românesc, și care în vremea războiului, când o parte a țării era căzută sub Nemți, el era marele sfetnic al dușmanului cotropitor, el arăta cu degetul pe cine să taie și să spânzure frații săi Nemți, în casa rămasă fără stăpân... Și acest dușman dovedit al neamului nostru, e și azi în București, — căci așa i Românilor, prost de îngâmfat și cu papistași, ca cu jidanii, cari nu ni-s unii mai buni ca alții. Ca dovadă cum își închipue Papa că el e singur stăpân peste preoții și arhierii săi și nu-i pasă de țara în care slujesc, — avem pilda strigătoare dela Alba-Iulia, la încoronare, când le porunci — după dorința Vlădicului ungar Majiath, — să nu între în Biserica românească în care se încorona Regele Țării! Că dumnealor sunt ceva așa de sus puși, că — se înjosesc, se „întină” intrând în biserica lui Hristos cea cu limbă românească și răsăriteană.

Intrând între hotarele României

întregite, catolicii mai număroși, poate cam un milion, la cari se mai adaug și frații greco-catolici români, — guvernul a zis: Hai, fac și eu ce au făcut multe alte state, închel cu Papa o înțelegere în privința ocârmuirii credincioșilor acelei biserici.

Dar tocmai știind ce a pățit cu Papa și cu Solul său la încoronare, când ei au cutezat să vatemte atât de adânc și de necreștinește credința celor mai numeroși locuitori ai țării și pe Regele ei, — guvernul a pus în Contract puncte, cari să restrângă dreptul de amestec al Papii în treburile din lăuntru ale țării noastre, de care lui nu-i place fiindcă e locuită de un popor cu credință răsăriteană. Guvernul cere ca Episcop în România să poată fi trimis numai acela, pe care îl află de bun și guvernul țării; Episcopul nou să aibă învoirea Papii, dar întărirea în scaun s'o primească dela Regele țării, în mâinile cărui să pună jurământ de credință și supunere, așa cum pun și Episcopii români și cei reformați și cei de ori ce religie.

Ași! Asta Papii nu-i trebuie. El vrea ca aceste numiri să atârne numai dela dânsul, ca să-și poată trimite și în viitor, odată un Ungur, odată un Neamț, care să și asmuțe credincioși împotriva acestei țări, pe care papa nu o iubește!

Și alte drepturi mai presus de drepturile celorlalte biserici, pofteste Papa, și privitor la chivernisirea (administrarea) averilor bisericestii.

Și fiindcă guvernul a întocmit planul de Contract, zis „Concordat”, așa fel, că îi asigură și bisericii catolice aceleași drepturi ca oricărui altei biserici creștine din țară, — sfinția sa s'a supărat și — a respins încheierea Concordatului.

Această veste o aduc foile mai nou. De 2—3 ani de zile Papa tot cearcă să se pună mai presus de celelalte biserici și de guvern și de Regele țării chiar, — pentru ca domnul Majiath și cei de-o pănură cu el, să se simtă tot el domni ai acestor hotare și pe Români și pe celelalte biserici creștine, să le vadă tot mai pe jos de sine. — Și dacă guvernul, învățând a-i cunoaște chiar din urăta lor faptă de trufie dela încoronare, nu s'a dat cap plecat poftelor acestora îngâmfate, — sfinția sa respinge ori-ce „concordat”...

De se încheia așa cum îl dorea Papa, — era să fie osândită biserica veche românească care numără 12 milioane și jumătate din locuitorii țării, — în propria ei casă, de înșiși fiii săi, la o umilțită, pe care în tot trecutul țării, nu a avut-o.

Ce urit șede unei biserici creștine aceasta trufie, această nesuferire față de celelalte biserici creștine! Ce departe stă ea de pilda lui Christos, care a zbicuit trufia prin minunata pildă cu fariseul și vameșul... Iată pentru ce lumea nu simte nici o părere de rău după zădărnicele încheerii Concordatului.

Din America.

Aproape de o fermă (moșie) de lângă Ardmore, a fost aflat un om tiner, mort, legat cu lanțul de un copac, și așa lăsat să moară...

Era mort de mai multe săptămâni când au dat peste el.

Cei ai casei spun, că tinerul era nebun și el și-a făcut așa sfârșitul. Dar e greu de închipuit acest lucru. Mai curând altcineva, care a avut interes (folos) ca el să moară și i a fost greu a-l omori însuși, — l'a legat de copac și l'a lăsat să moară așa! — Ce grozăvie!

— Un bărbat în etate de 49 ani, Bert Hghwarden, și-a omorât, înainte vreme, soția sa dințai. A fost judecat la robie pe viață, dar apoi, din ceva prilej de bucurie, a fost lertat. S'a însurat a doua oară. Dar și pe femeea de-a doua a omorât-o. Acum a fost judecat să fie pus în scaunul electric (în loc de împușcare ori spânzurare) și așa ucis prin electricitate.

(După ziarul „America”).

Nu pot să nu înșele!

— Neamurile lui Marmorosch-Blank. —

Iar a fost ceartă între studenții la Cluj. Iaca de ce: E hotărâre la acea Universitate, că studenții Evreii dela medicină, să învețe pe cadavre (trupuri moarte) evrești. În aceea să taie și să cerceteze, pentru învățatură. Creștinii, pe trupuri creștine. Intr'o zi studenții creștini văd printre ei un Jidan. Intrăbă pe paznici, cum de au lăsat acest Jidan între ei, împotriva hotărârii, la învățatura pe cadavre? Li s'a răspuns: Acela s'a dat la noi ca Ungur de religia reformată (creștină)!

Au mers băieții și l'au luat la răspundere pe micul Iuda, și l'au poftit așa cum nu i-a plăcut, a-fară! Ba au dat afară și dela cursuri pe evreii cari s'au prins cu el apărând pe „reformatul”... Abia s'a putut face pace între tineri.

Iaca-l pe Jidan: Nu poate să nu înșele, să nu mință, să nu se vire acolo unde nu-i este locul, — pentru a împinge în laturi pe creștinii!

NOUȚĂȚI

Alegere la Dej. Murind deputatul Dejului, Dr. Romul Micșă, un bun Român, membru al Partidului Național, se dă luptă dărză în cerc pentru alegerea nouă. Partidul Național și-a trimis candidatul pe d. Dr. Aurel Dobrescu, căruia guvernul i-a pus un contracandidat pentru care lucră din răspuțeri. Nu se poate încă prevedea pe a cui parte stă grosul alegătorilor. Partidul Național spune că e sigur de biruință.

Procesul Dănilescu, fost Cassar la Directoratul Financiar din Cluj, care, se știe, a luat patru milioane din banii încredințați lui spre pază, — iar când a fost prins, și-a tras un glonț în partea dreaptă a peptului (ca să nu lovească inima...) — a început a fi desbătut la tribunalul din Cluj. În firul ascultării, el a recunoscut fapta sa rătăcită; sora lui a recunoscut că a primit dela el 200.000 Lei împrumut, dar

ea nu știa ce bani sunt acela. — Ca să se vadă, cum de s'a împușcat el la dreapta, când cei ce vor să moară se împușcă la stânga, ca se lovească inima, — ca să vadă de este el „stângaciu” cum spune, ori nu — s'a adus o mașinărie, pe care punându-și-o în mână, îndată te cunoaște de ești stângaciu sau încrezi cu dreapta. Și mașinăria îndată a dovedit că Dănilescu nu e stângaciu. Așadar nu avea înțeles să țină revolverul în stânga, dacă voia aievea să moară...

Nu cunoaștem încă judecata ce i s'a adus de tribunal.

*

Scriitorii din București, pe la noi. O seamă dintre cei mai buni scriitori români din București, s'au hotărât să facă o nouă călătorie prin Ardeal, pentru-ca prin fărâșecul scriselor lor, să înalțe sufletele de aici, spre zările mai senine ale gândirii și simțirii frumoase, în care plutesc sufletele scriitorilor aleși, ajutând prin asta la contopirea într'una a sufletului românesc de dincolo și de dincoace de Carpați.

În 30 Nov. ei vor fi în Cluj, — de unde vor pleca spre a cerceta și alte câteva orașe mai bogate în Români.

*

S'a scumpit iară tutunul, și încă cu mult. Unele soluri cu a patra parte din prețul de pân'aci; unele țigări, mai de rând, cu jumătate ca pân'aci, iar țigările mai bune, cu încă odată pe cât erau!

Ministrul de finanțe ci-că a spus, că trebuia să scumpească țigările, ca să aibă venite noi mărite, căci va urca plățile slujbașilor țării și n'avea alt-fel de unde.

Adecă slujbașul, care, mai de voie bună, mai de năcaz, toată ziua pufăie din gură, cu ciubucul ori cu țigăre, va plăti acum statului cu jumătate mai mult pentru această plăcere a sa.

Numai de i-ar mări plata măcar cu atâta cu cât îi crește cheltuiala cu țigările... Și iac'asa, azi statul cu o mână îi dă slujbașului, cu cealaltă îi ia înapoi.

*

Se vor scumpi de nou și trenurile, — spun foile din București: anume cu vre o 25% (a patra parte a prețurilor de azi) dela Anul nou încolo.

*

Un ofițer aviator român. Locotenentul Brăloiu, s'a urcat, la sfârșitul săptămânii trecute, pe aeroplanul său și a zburat, — afară din țară, nu se știe unde. A lăsat după el o scrisoare ca fugă din țară fiind prigonit de maiorul Dahinter, german, care nu-l putea suferi. Unii cred că a fugit la Ruși ducând planuri militare spre a le vinde...

*

Di Dr. Solomon Ioan, medic de circumscripție reîntors din concediu de studii, dă consultații zilnic dela 8—10 ore a. m. la locuința din Strada Dr. Aurel Vlad Nr. 3—5. (156) 2—3

Calendarul Național

„al Foii Interesante”
pe 1925.

va fi gata în câteva zile și se va putea trimite. Va fi foarte interesant! — Cei-ce doresc un Calendar românesc și creștinesc, — să aștepte calendarul nostru. Prețul numai 10 Lei, trimis franco.

*

„GEOGEANA“, institut de credit și economii, Geoagiul-de-jos.

Prospect de emisiune.

În urma mandatului primit dela adunarea generală extra-ordinară, ținută la 15 Sept. 1924, Direcțiunea institutului de credit și economii „GEOGEANA“ din Geoagiul-de-jos, prin aceasta deschide subscripție pentru o nouă emisiune de acții în scopul sporirii capitalului social dela 40.000 Lei la 500.000 Lei. Intrucât se va subscrie mai mult, adunarea generală își rezervă dreptul de a urca capitalul până la 1 milion de Lei.

Noua emisiune se face în condițiunile următoare:

1. Cursul de emisiune pentru acțiile subscrise se stabilește la suma de 250 Lei pentru una acție.
2. Acțiile vechi se vor schimba în acții nouă, contragând câte 5 acții vechi în valoare nominală de câte 100 cor. egal 50 Lei, în câte una nouă în valoare nominală de câte 250 Lei, iar acționarii cari au mai puțin de 5 acții, sau a căror număr de acții nu se poate împărți cu 5, au drept să întregescă acțiile la suma proximă divizibilă cu 5, pentru ca să primească în schimb una acție nouă în valoare nominală de 250 Lei sau a pretinde ca numărul de sub 5 acții, sau acțiile cari trec peste suma divizibilă cu 5, să li-se rescumpere, având a primi în numerar valoarea nominală a acțiilor vechi.
3. La subscriere se va plăti de fiecare acție câte 50 Lei, iar restul se va plăti până la 1 Martie 1925, 100 Lei și până la 1 Iunie 1925, 100 Lei.
4. Acționarii vor primi pe anul 1925, 12% interese după sumele vărsate în contul acțiilor.
5. Pentru sumele cari nu se vor vărsa la termen, se vor plăti 12% interese de întârziere.
6. La subscriere se vor prezenta acțiile vechi.
7. Subscrierile se pot face la sediul institutului sau la „Ardeleana“ în Orăștie, ori la banca „Albina“ în Sibiu.
8. Acțiile se pot subscrie până la 31 Ianuarie 1925.

DIRECȚIUNEA

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără durere. — Regulare de dinți. Punere de danturi. (194) 4-10

„Librăria Românească“ societate anonimă DEVA

CONVOCARE

Subsemnații, ca membrii fondatori ai firmei „Librăria Românească“ societate anonimă, Deva, prin aceasta invităm pe acționarii acestei societăți la

adunarea generală de construire,

care va avea loc în ziua de 7 Decembrie 1924, la orele 12 în sala Nr. 6 a prefecturii Deva.

ORDINEA DE ZI:

1. Constatarea semnărilor și a vărsămintelor legale conf. art. 154 leg. com. ung.
 2. Decidere asupra înființării societății.
 3. Votarea statutelor.
 4. Numirea primului consiliu de administrație pe timp de 3 ani, în conformitate cu art. 183 a Codului Comercial.
 5. Alegerea cenzurilor.
 6. Descărcarea fondatorilor.
 7. Eventuale propuneri.
- Deva, la 15 Noemvrie 1924.

Dr. Petru Groza,
deputat, fost ministru.

Valer Candrea,
subprefect.

Dr. George Dubleșiu,
prefect.

Iosif Botean, directorul Liceului „Decebal“ din Deva; Constantin Sporea, directorul Școlii Normale de băieți din Deva; Ioan Moș, directorul gazetei „Libertatea“ din Orăștie; August Herbay, primar Deva; Alexandru Herlea, primar Orăștie; Teofil Tulea, primar Hunedoara; Petru Popa, primpretor Deva; Vasilie Nistor, primpretor Iia; Iosif Popoviciu, primpretor Brad; Nicolae Turuc, primpretor Baia de Criș; Dr. Ioan Jantea, primpretor Geoagi; Petru Dămian, primpretor Orăștie; Dr. Ioan Bociu, primpretor Hunedoara; Amos Gligor, primpretor Hațeg; Ioan Galea, primpretor Pui; Dr. George Drăgan, primpretor Petroșeni; Ioan Mihai, profesor; Ioan Berghian, profesor; Mariș Drăgan, profesor; Iuliu Josan, profesor; Nicolae Dragomir, profesor; Dr. Cristofor Tarjan, profesor; Mihályi Elemér, profesor; Gheorghe Asstalos, George Sueiu, Nicolae Tanase, Petru Rimbaș, notari cercuali; Ioan Popa, Veșel; Georghe Bucur, Vulceș; Mihai Dăneasa, Căoi; Ioan Nicula, director de birou jud.

On. acționarii sunt rugați să binevoiască a vărsa până la data de 6 Decembrie, a două rată de 20%, din capitalul subscris, la subprefectura județului Hunedoara. (192) 1-1

Nr. 145-1924.

Publicațiune.

Comuna Petrifalău, Jud. Sibiu dă la întreprindere prin licitație publică construcția unui drum — împreună cu podul necesar.

Licitațiunea se va ține după formalitățile art. 72-78 din legea Conf. în ziua de 7 Dec. d. m. la orele 3 la primăria comunei Petrifalău.

Prețul strigării este: 170.880 Lei.

Planurile, devizile și condițiunile de licitație se pot vedea la primăria comunei Petrifalău.

Petrifalău la 7 Nov. 1924.

(199) 1-1 Primăria comunală.

Pe nimica nu, — însă țeștin, se poate cumpăra la firma **V. CORVIN & Co. ORĂȘTIE**

Ștofe bărbătești unde se fac și Costume după măsură. Ștofe pentru Dame, Golgiuri, Cartoane, Ștofa pentru uniforma Liceului, Păierii, tot felul de Ghețe, Cămăși pentru bărbați și Dame, Geamantane, Mantăuă de Gumă și tot felul de articole din brânza aceasta.

Ținem numai lucruri bune, importate din străinătate, și calitate superioară. (124) 8-10

„Banca Centrală“

pentru industrie și comerț s. a.

FILIALA-SIBIU Piața Regele Ferdinand, 14.

Telefon: Direcțiunea Nr. 433, Coloniale Nr. 297.

Casa și lichidatura Nr. 177, Garage Nr. 287.

Capital societar:

Lei 50,000.000—

Fond de Rezervă:

Lei 30,000.000—

Are magazii, cisterne de petrol și benzină, precum și linie de garage (industrială) proprii.

Literează prompt și cu prețurile cele mai convenabile: tot soiul de mărfuri textile (manufactură) și mărfuri de băcănie (coloniale).

Primește comenzi mari și le execută prompt în: cue, ciment, eternit și sticlărie.

DEPUNERI pe LIBEL

le fructifică (sporește) totdeauna cu cele mai urcate dobânzi.

Darea după dobânzi o plătește din al său.

Are „Secție-Americană“ și legături extinse cu întreaga America. Incasează cecurile și drafturile americane, fără cheltulală.

(1128)

Oferte și ori-ce deslușiri se dau gratuit!

11—

2 învățăcei, băieți din casă bună, dela 14 ani în sus, se primesc la subscrisul:

(197) 1-3 Petru A Moga,
franzelar și brutar în Blaj.

De vânzare în comuna Cugir.

Casă în piață la locul cel mai bun, cu un local în care se află instalat *Depouri de beuturi*, în funcțiune cu o învîrtire de cel puțin **150000 Lei** anual; — apoi **2 locale de prăvălii**, în care se află și de prezent prăvălie. — Grădină mare și cuglărie, pivniți mari și uscate. Reparată și co-perită de nou, deci în bună rânduială. A se adresa la: (195) 1-2

Frederic Schuleri

soc. pe acții, fabrica de spirit, Orăștie.

Pisturi și alunele

se pot îndepărta prin folosința cremei și săpunului „VIOLA“. Se cumpără la Farmacia Weiss Timișoara I. Piața Unirii Nr. 23 (193) 1-25

Casă de vânzare

se află în Orăștie, strada Berului. O sută de mii Lei e întabuare pe ea, și numai diferența e a se plăti în bani gata. Informații la: **Bela Răpolt** Orăștie, în Piață, nr. 30. (196) 1-3

Lemne de foc tăiate gata

și mărunțate; Var stâns și comande de var nestâns, ori-cât; Cărbune de lemn, prima, și comande de cărbune de lemn, fie și cu vagonul, — se află la subscrisul.

Trimit lemne tăiate și îngrijesc singur de încălzirea Salei pentru petreceri, teatre, cinematografe, nunți, în ori-ce sale s'ar da.

Depozitul de lemne tăiate, de var și cărbune alui R. Moțoc Orăștie, str. I. Brătianu (f. Pantofarii) (197) Nr. 27-28. 1-1